

การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
The Development of the Ability to Learn Economics By
Local Wisdom For Mathayomsuksa One Students

เกียรติกุล บุษย์ศรีเจริญ¹
สมพร โกมารทัต²

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) แบบวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 4) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 5) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการวิจัย พบว่า

1 นักเรียนมีความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 83.33

2 นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 83.33

3 ภาพรวมนักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในระดับมาก

4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$)

คำสำคัญ : การพัฒนาความสามารถ, การเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงกาฬ

² ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวงการศึกษาไทย เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพตามสภาพและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งเน้นให้เรียนรู้จากการดำเนินชีวิตประจำวันและทำทันสังคมโลกด้วยการเชื่อมโยงระบบความรู้ที่มีอยู่ในแหล่งต่าง ๆ กับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว สถานการณ์ในการแข่งขันจึงเข้มข้นองค์กรที่จะอยู่รอดได้จะต้องเรียนรู้ให้ทันสถานการณ์โดยอาศัย การปรับเปลี่ยนที่คล่องตัวคนในองค์กรจะต้องเรียนรู้ร่วมกันเพื่อผลักดันให้องค์กรมุ่งไปสู่ “องค์กรแห่งการเรียนรู้” (Learning Organization) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กร สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผลมากขึ้น

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่มสาระ ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ เรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคน ทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ต้องเรียน เพราะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลก ที่มีการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา และการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ทำให้เป็นพลเมืองที่ รับผิดชอบมีความสามารถทางสังคมมีความรู้ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้ ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้าน ทั้งด้านทักษะ และกระบวนการด้านเจตคติและ ค่านิยม และ ในมาตรฐาน ส 4.3 ได้กำหนดไว้ว่าเข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรม ภูมิ ปัญญาไทยมีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีความสำคัญกับการเรียนการสอน โดยเน้นให้เห็นคุณค่าสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ วัฒนธรรมไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยหลักธรรมและคุณธรรมมีค่านิยมที่ พึงประสงค์รักและผูกพันกับท้องถิ่น และประเทศชาติมีความภูมิใจในความเป็นไทยที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และสังคมโลก

จังหวัดกำแพงเพชร มีการพัฒนาทางด้านการศึกษาศรษฐกิจสังคม และมีภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่หลากหลายต่อวิถีชีวิตของผู้คน โดยทั่วไปการดำรงชีวิตได้เปลี่ยนไปมากตามแรงกระแทก จากสังคมภายนอกแต่ชาวชนบทก็ยังคงรักษาและปฏิบัติตามศิลปวัฒนธรรม อย่างเหนียวแน่นซึ่งเป็นจุดเด่นโดยส่วนรวมเป็นคุณค่ามหาศาลสำหรับชาวกำแพงเพชร ที่จะต้องช่วยกันทำนุบำรุง ส่งเสริมและพัฒนาให้อื้อประโยชน์ต่อลูกหลานได้มีส่วนสืบสานเกียรติภูมิดั้งเดิมและพัฒนาความ เป็นนักปราชญ์แก่ชาวกำแพงเพชรสืบไป

การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยทักษะความสามารถในการจัดการความรู้ ที่เน้นภูมิปัญญา ท้องถิ่น จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถการสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องราว ต่าง ๆ ในการวางแผนแก้ปัญหาตัดสินใจและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม จากเหตุผลดังกล่าว

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติที่ชาวบ้านในท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นให้มีความกินดีอยู่ดีและพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น และเป็นเครื่องมือในการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคมท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดในการพัฒนาท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่นเรียนรู้สังคม และในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยพัฒนาการเรียนของผู้เรียนในวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ จึงสนใจทำวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 4 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

- 1 นักเรียนมีพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
- 2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
- 3 พฤติกรรมกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก
- 4 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

- 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์จังหวัดกำแพงเพชร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียนห้องเรียนละ 30 คน
- 2 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ จำนวน 1 ห้อง เลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยการวิธีจับฉลาก

3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ รายวิชาเศรษฐศาสตร์ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 แผน คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องหลักแนวคิด/หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องทฤษฎีใหม่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ

4. ระยะเวลาในการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวังตะเคียน ประชานุสรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน
- 2 แบบประเมินวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ เมื่อจบการเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้
- 3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 4 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 5 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามขั้นตอน ดังนี้

- 1 ชี้แจง และ อธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้นักเรียน เข้าใจ
- 2 ดำเนินการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 แผน จำนวน 15 ชั่วโมง และหลังการเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้ผู้เรียนทำแบบวัดความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์
- 3 หลังจากทำการสอน จนครบทั้ง 5 แผน นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4 ครูทำแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม โดยวิธีการสังเกต ต่อการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อจบการเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้
- 5 หลังจากทำการสอน จนครบทั้ง 5 แผน ผู้สอนให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)
3. วิเคราะห์พฤติกรรมกลุ่ม ต่อการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย (Mean)
4. วิเคราะห์ความพึงพอใจ ต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1 ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนน/ร้อยละ ของการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามกลุ่มเรียนและแผนการเรียนรู้

กลุ่มที่	คะแนนของการประเมินความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 18 คะแนน					ผลรวมคะแนนการพัฒนาความสามารถ (รวม 90 คะแนน)	ร้อยละของคะแนนรวม	เกณฑ์ผ่านคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5			
1	14	15	15	16	15	75	83.33	ผ่าน
2	14	14	16	13	15	72	80.00	ผ่าน
3	13	16	14	15	16	74	82.22	ผ่าน
4	13	13	16	13	16	72	78.89	ไม่ผ่าน
5	15	16	13	14	15	73	81.11	ผ่าน

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลรวมของคะแนนการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 16.67

2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงคะแนน ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ลำดับ เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เต็ม 30 คะแนน)	ค่าร้อยละผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	เกณฑ์ ผ่านคะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
1	24	80.00	ผ่าน
2	25	83.33	ผ่าน
3	28	93.33	ผ่าน
4	25	83.33	ผ่าน
5	26	86.67	ผ่าน
6	29	96.67	ผ่าน
7	25	83.33	ผ่าน
8	21	70.00	ไม่ผ่าน
9	24	80.00	ผ่าน
10	27	90.00	ผ่าน
11	29	96.67	ผ่าน
12	28	93.33	ผ่าน
13	24	80.00	ผ่าน
14	22	73.33	ไม่ผ่าน
15	24	80.00	ผ่าน
16	24	80.00	ผ่าน
17	24	80.00	ผ่าน
18	26	86.67	ผ่าน
19	29	96.67	ผ่าน
20	25	83.33	ผ่าน

ลำดับ เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เต็ม 30 คะแนน)	ค่าร้อยละผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	เกณฑ์ ผ่านคะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
21	26	86.67	ผ่าน
22	24	80.00	ผ่าน
23	23	76.67	ไม่ผ่าน
24	24	80.00	ผ่าน
25	29	96.67	ผ่าน
26	23	76.67	ไม่ผ่าน
27	26	86.67	ผ่าน
28	26	86.67	ผ่าน
29	25	83.33	ผ่าน
30	23	76.67	ไม่ผ่าน
ภาพรวม (ค่าเฉลี่ย)	25.27	84.22	ผ่าน

ตารางที่ 3 แสดงคะแนน ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)	ร้อยละ
นักเรียนผ่านเกณฑ์	25	83.33
นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์	5	16.67

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนการสอบผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 16.67 เมื่อพิจารณาคะแนนสอบของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน

3 ผลการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนเฉลี่ย/ร้อยละ พฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นรายกลุ่ม

หัวข้อศึกษา พฤติกรรม กลุ่ม	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		กลุ่มที่ 4		กลุ่มที่ 5		กลุ่มที่ 6		คะแนนเฉลี่ย รวม	
	คะแนนเฉลี่ย	แปรค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปรค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปรค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปรค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปรค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปรค่า	คะแนนเฉลี่ย	แปรค่า
1.การแบ่ง หน้าที่กัน อย่าง เหมาะสม	3.80	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	4.00	มาก	3.90	มาก
2.ความ รับผิดชอบต่อ งานกลุ่ม	4.00	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	4.00	มาก	3.87	มาก
3.ความกล้า แสดงความคิด เห็น	3.60	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.80	มาก	3.77	มาก
4.การยอมรับ ความคิดเห็น ภายในกลุ่ม	3.80	มาก	3.60	มาก	3.80	มาก	3.60	มาก	3.60	มาก	3.80	มาก	3.70	มาก
5.ความมี น้ำใจ ช่วยเหลือกัน	4.20	มาก	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.40	มาก	4.40	มาก	4.40	มาก	4.50	มาก
รวม	3.88	มาก	3.96	มาก	4.04	มาก	3.88	มาก	3.92	มาก	4.00	มาก	3.95	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวมนักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมกลุ่มระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 3.95)

4 ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาความรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปล ความหมาย
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.29	0.44	มาก
ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.26	0.48	มาก
ด้านผู้สอน	4.56	0.52	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.36	0.48	มาก

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจกับการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านผู้สอนในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.52) ส่วนด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.44) และ ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.48) นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1 ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลรวมของคะแนนการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ผ่านเกณฑ์ที่ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 16.67 ผู้วิจัยขออภิปรายด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่งแผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ที่เน้นกระบวนการร่วมกันของผู้สอน ผู้เรียน และปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อจริงและสื่อประสบการณ์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากเหตุการณ์ และได้ประสบการณ์จริง อันสอดคล้องกับ มาตรา 23, 24, 59, และ มาตรา 69 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยมุ่งเน้นการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นและการ

นำเทคโนโลยี มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ให้มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย และสอดคล้องกับ งานวิจัยของอุไร ปานะโปย, จุฑามาต ไชยวงศ์ และพัชรี สายพาด (2557, บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องการทำพริกสาบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อันนี้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องการทำพริกสาบ มีพัฒนาการทั้งโดยภาพรวม อยู่ในเกณฑ์ที่ ผู้วิจัยกำหนด ประการที่สอง ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นที่ว่าแผนการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ผู้วิจัยใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อจริงและสื่อประสบการณ์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จาก เหตุการณ์ และได้ประสบการณ์จริง อีกทั้งการคัดสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงปฏิบัติอยู่และ ค่อนข้างจะลบลบไปแล้ว มาเข้าเป็นสื่อการเรียนรู้อย่างจริงจัง และมีการจัดกระบวนการเรียนรู้อ การประเมินผลการเรียนรู้ตามขั้นตอน มีการปฏิบัติฝึกฝน โดยการกำกับดูแลของครู ประชาชน ชุมชน และปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและสามารถ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง (ปาริฉัตร ลีลาเลอเกียรติ, 2554)

2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาความรู้เศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 83.33 มี นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 16.67 ผู้วิจัยขออภิปรายด้วยเหตุผล คือ ผู้วิจัยได้สร้าง แผนการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ เป็นภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ที่เกิดจากประสบการณ์ การพัฒนาการเรียนรู้ในท้องถิ่น ในชีวิตของคนในชุมชน ที่ ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญหาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบ ขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง โดยไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชา จึง จัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการปรับตัว ในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยสามารถศึกษาได้อย่างเป็นป็นรูปธรรมมากกว่า นามธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พูลจิต หล่ออินทร์ (2556, น 95-99) ได้ศึกษาผลการพัฒนา หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ เรื่อง วัฒนธรรมประเพณี ในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้เรียนรู้ จากการใช้หน่วย การเรียนรู้บูรณาการ เรื่องวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ และมีเจตคติที่มีต่อวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น ทั้งในด้านการรับรู้ ด้านการตอบสนอง ด้านการรู้คุณค่า ด้านการจัดระบบ และด้านลักษณะนิสัย โดยภาพรวมและราย ชื่ออยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ นางแสงบุญ เขียวธงไชย, นางสาวอาทิตย์ยา นันตะภูมิ และว่าที่ ร้อยตรีหญิง ดร.อุไร ปานะโปย (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนอยู่ในระดับมาก

3 ผลการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภาพรวมนักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมกลุ่ม ระดับมาก(คะแนนเฉลี่ย = 3.94) เมื่อพิจารณารายข้อของพฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมกลุ่มในหัวข้อความมีน้ำใจช่วยเหลือกันในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย = 4.52) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ความมีน้ำใจช่วยเหลือกันมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย = 4.52) รองลงมา การแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย = 3.90) ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย = 3.86) ความกล้าแสดงความคิดเห็น(คะแนนเฉลี่ย = 3.76) การยอมรับความคิดเห็นภายในกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย = 3.70) ผู้วิจัยขออภิปรายด้วยเหตุผลดังนี้ ผู้วิจัยได้จัดกระบวนการการเรียนรู้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 6 ขั้นตอน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มมีการแสดงออกด้วยการพูดสื่อสาร และการแสดงความคิดเห็นในการช่วยเหลือในการทำงาน สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถาม ตอบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งในการจัดการเรียน การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้นั้น สมาชิกกลุ่มทุกคนยอมรับว่าผลงานกลุ่มหรือผลสำเร็จของกลุ่ม ทุกครั้งเป็นผลงานของทุกคน ทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบเท่าเทียมกันต่อผลงานกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจึงต้องมีส่วนร่วมในการคิดปฏิบัติ ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ร่วมเสนอและปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจ ครูคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่ม คอยช่วยเหลือปรับและแก้ไข พฤติกรรมไม่เหมาะสม และกระตุ้นเสริมกำลังใจให้ทุกคนร่วมกันคิดและปฏิบัติอย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นข้อสนับสนุนของพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ

4 ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาความรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของการกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนวังตะเคียนประชานุสรณ์ นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.52) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ ด้าน กิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.44) และ ด้านการเรียนรู้แบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ ผู้วิจัยขออภิปรายด้วยเหตุผลดังนี้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนจะให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องเริ่มต้นที่ตัวครูก่อน โดยครูผู้สอนจะต้อง เป็นผู้เตรียมการเรียนการสอน นำเสนอตัวอย่าง และแนะนำแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน ได้เห็นการปฏิบัติจริง และสบายใจ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่มของผู้เรียน คอยช่วยเหลือปรับและแก้ไข พฤติกรรมไม่เหมาะสม และกระตุ้นเสริมกำลังใจให้ทุกคนร่วมกันคิดและปฏิบัติอย่างสนุกสนาน และนักเรียนมีการแสดงออกด้วยการพูดและการปฏิบัติในการช่วยเหลือในการทำงาน สมาชิกใน

กลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถาม ตอบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ อูโร ปานะโปย, จุฑามาศ ไชยวงศ์ และพัชรี สายพาด (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องการทำพริกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1) ด้านความรู้สึก พบว่านักเรียนสนุก ได้เห็นการปฏิบัติจริง และสบายใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วม พบว่านักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม ได้ร่วมสังเกตการทำ และได้ช่วยยกของ 3) ด้านความรู้ พบว่านักเรียนได้ความรู้เรื่องการทำน้ำพริก เรียนแล้วเข้าใจ และได้รู้ส่วนผสมของน้ำพริก

ข้อค้นพบ

1 การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ปัญหาและเรียนรู้เศรษฐศาสตร์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 6 ขั้นตอน ทำให้แผนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ที่เน้นกระบวนการร่วมกันของผู้สอน ผู้เรียน และปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อจริงและสื่อประสบการณ์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากเหตุการณ์ และได้ประสบการณ์จริง

2 การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 6 ขั้นตอน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มมีการแสดงออกด้วยการพูดสื่อสาร และการแสดงความมีน้ำใจในการช่วยเหลือในการทำงาน สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถาม ตอบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

3 แนวทางให้นักเรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน ได้เห็นการปฏิบัติจริง และสบายใจ โดยผู้วิจัยคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่มของผู้เรียน คอยช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกระตุ้นเสริมกำลังใจให้ทุกคนร่วมกันคิดและปฏิบัติอย่างสนุกสนาน และนักเรียนมีการแสดงออกด้วยการพูดและการปฏิบัติในการช่วยเหลือในการทำงาน ทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1 การพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็น การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ผู้สอนควรเตรียมตัวและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ จัดระยะเวลาใน การเรียนการสอนอย่างรอบคอบ

2 จากการเรียนรู้โดยใช้ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ เรียนรู้ เรียนรู้อย่างเป็นระบบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนควรสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่นได้ เนื่องจากนักเรียนมีความคุ้นเคยกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ เกิดความเข้าใจได้ง่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น

2 ควรมีการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

- กระทรวงศึกษาธิการ (2551). *หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ สำนักงานฯ
- กระทรวงศึกษาธิการ (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ 2546.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ณัฐกมล วัชรวงษ์ทวี (2556) *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ทัศนีย์ ทองไชย. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ประวี อ่อนสอาด (2556). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่องการวัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล (TAI) กับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
- พรณิการ์ สมัคร. (2557). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้การอ่านแบบ SQ3R. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ภูมิศักดิ์ จอมธิ, พรทิพย์ สารทะวงษ์, ณัฐพงศ์ เตชะนัง และนวรรตน์ บุญเกิดไวย (2557). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องทามาหากินถิ่นบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*
- ร็อบบีน พี สตีเฟน. และแมรี โคลเตอร์(2550). *การจัดการและพฤติกรรมมองค์การ, กรุงเทพฯ : เพียร์สัน เอ็ดเคชั่น อินโดไชน่า*
- สะไบทิพย์ ยาโน, อนงนาฏ ไบแสง, รัตนา ประชาณุกุล, สมหวัง ดวงปัน และพิพัฒน์ แสงคา (2557). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องสมุนไพรใกล้ตัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*
- สาคร ปั้นแอ. (2549). *การพัฒนาผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยเหลือเป็นรายบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์*

หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุทิน เรืองปานกัน. (2546). การพัฒนารายการวีดิทัศน์ วิชาการปลูกพืชสมุนไพร “เรื่องขมิ้นโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุไร ปานะโปย, จุฑามาศ ไชยวงศ์ และพัชรี สายพาด (2557). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเรื่องการทำพริกเผา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

แสงบุญ เชิญธงไชย, อาทิตยา นันตะภูมิ และอุไร ปานะโปย (2557). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่